

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین
دانشکده بهداشت

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد
رشته بهداشت و ایمنی مواد غذایی

عنوان:

بررسی کمی و کیفی ترکیبات فنولی و فعالیت آنتی اکسیدانی اسانس گیاه درمنه کوهی

(Artemisia Spergicia)

استاد راهنما:

دکتر پیمان قجر بیگی

استاد مشاور:

دکتر رزاق محمودی

نگارش:

آذر محمدی

مهر ۱۳۹۴

چکیده

زمینه: ترکیبات فنولیک گروه بزرگی از مواد طبیعی گیاهی شامل فلاوونوئیدها، تانن ها، آنتوسیانین ها و ... هستند که معمولاً در میوه جات، سبزیجات، برگها و سایر قسمتهای گیاهان دیده می شوند. فعالیت بیولوژیک متنوع این ترکیبات شامل خواص آنتی اکسیدانی، آنتی میکروبی، ضد التهاب و وازودیلاتوری آنها طبق نتایج بسیاری از مطالعات انجام شده به اثبات رسیده است.

هدف: هدف از این مطالعه بررسی کمی و کیفی ترکیبات مؤثره شیمیایی و خصوصیات آنتی اکسیدانی اسانس گیاه درمنه کوهی جمع آوری شده از منطقه بستان آباد استان آذربایجان شرقی (در دو مرحله قبل و بعد از گل دهی گیاه) می باشد.

مواد و روشها: آنالیز ترکیبات اسانس روغنی گیاه درمنه کوهی توسط دستگاه گاز کروماتوگرافی متصل به طیف نگار جرمی انجام شد. فعالیت آنتی اکسیدانی اسانس و همچنین میزان تام ترکیبات فنولیک و فلاوونوئیدی کوهی در دو مرحله قبل و بعد از گلدهی سنجیده شد. همچنین تعیین بازده اسانس به صورت درصد و بر اساس میزان گیاه خشک استفاده شده و حجم استخراج شده اسانس تعیین شد.

یافته ها: نتایج آنالیز اسانس درمنه کوهی با کروماتوگرافی گازی- اسپکترومتری جرمی نشان داد که (-)- اسپاچولنول H_{11} سیکلوپروپ $(18/39\%)$ و بایسیکلو $[0,1,3]$ هگزان-۳-ان، ۴-مت $(26/16\%)$ به ترتیب عمده ترین ترکیب اسانس درمنه کوهی در مرحله قبل و بعد از گلدهی می باشند. محتوای تام فنولیک اسانس در مرحله قبل از گلدهی $23/61 \pm 1/08$ میلی گرم اسید گالیک بر گرم اسانس و در مرحله بعد از گلدهی $17/71 \pm 0/9$ میلی گرم اسید گالیک بر گرم اسانس تعیین شد. همچنین محتوای تام فلاوونوئید اسانس در مرحله قبل از گلدهی $37/27 \pm 1/7$ میکروگرم بر میلی لیتر تعیین و در مرحله بعد از گلدهی $29/04 \pm 1/3$ میکروگرم بر میلی لیتر تعیین شد. ارزیابی آزمون آنتی اکسیدانی نشان داد که میزان IC_{50} اسانس درمنه کوهی در مهار رادیکال های آزاد در مرحله قبل از گلدهی $86/14 \pm 1/08$ میکروگرم بر میلی لیتر و در مرحله بعد از گلدهی $96/18 \pm 2/61$ میکروگرم بر میلی لیتر اثر مهارکنندگی از خود نشان داد. بازده اسانس در دو مرحله قبل و بعد از گلدهی به ترتیب $0/5\%$ و $0/60\%$ تعیین شد.

نتیجه گیری: نتایج نشان می دهند که اسانس درمنه کوهی قبل و بعد از گلدهی از توان آنتی اکسیدانی مناسبی برخوردار بوده و بنابراین می توان از آن در ترکیب با سایر نگهدارنده ها جهت محافظت مواد غذایی در مقابل انواع سیستم های اکسیداتیو بهره جست.

واژگان کلیدی: درمنه کوهی، کروماتوگرافی گازی متصل به طیف نگار جرمی، اسانس، آنتی اکسیدان، ترکیبات فنولیک